

Beslut

14.12.2017

Dnr 022/34/16

REVIDERING AV SPECIALÅKLAGARSYSTEMET

1. Revidering av specialåklagarsystemet och målsättning

Specialåklagarsystemet inom åklagarväsendet kommer att revideras i samband med omorganiseringen av väsendet. Det nya specialåklagarsystemet, som i huvudsak beskrivs i detta beslut, kommer att beredas och specialåklagartjänsterna tillsätts så, att systemet kan inleda sin verksamhet när den nya organisationen av åklagarväsendet träder i kraft.

Det som nedan i detta beslut uttalats om åklagardistrikt och Riksåklagarens byrå (RÅB) gäller före omorganiseringen i tillämpliga delar de nuvarande åklagarämbetena och Riksåklagarämbetet.

Riksåklagaren förordnar separat antalet specialåklagare i det nya systemet och placeringen av specialåklagartjänsterna vid åklagardistrikt i åklagarväsendets nya organisation.

Det nya specialåklagarsystemet vid åklagarväsendet och verksamheten av specialåklagare som ingår i det har som mål att:

- Säkerställa att de brottmål som på basis av sin faktiska karaktär anses vara de mest krävande ur ett riksomfattande perspektiv handhas på ett effektivt och högkvalitativt sätt.
- Säkerställa att specialåklagarnas kompetens utnyttjas på ett så omfattande och jämnt sätt som möjligt i åklagarverksamheten inom hela åklagarväsendet.
- Säkerställa att sakkunskapen och lägesbilden inom åklagarväsendet ligger på hög nivå.

2. Specialåklagarens uppgifter

En specialåklagare har till uppgift:

- Att fungera som åklagare i mål som är särskilt krävande ur ett riksomfattande perspektiv och som ingår i hans specialiseringsområde.
- Att vid behov fungera som ledare för eller medlem i åklagargrupper eller åklagarpar som behandlar åtalsärenden inom det egna specialiseringsområdet.
- Att ge sakkunnigstöd till andra specialåklagare i ärenden som hör till hans specialiseringsområde.
- Att fungera som särskild sakkunnig inom åklagarväsendet i ärenden som hör till hans specialiseringsområde samt bedriva samarbete med intressentgrupper inom området.
- Att utveckla åklagarverksamheten och utbildningen av åklagare

Beslut

14.12.2017

Dnr 022/34/16

inom sitt specialiseringsområde.

- Att delta i att upprätthålla en riksomfattande lägesbild och följa upp fenomenen inom sitt specialiseringsområde.
- Att fungera som kontaktperson i nationella och internationella ärenden inom sitt specialiseringsområde.

3. Specialiseringsområden

Beteckningar och definitioner som föreslagits i åklagarväsendets Taito-projektplan 6.5.2014 preciseras så, att frågan om vilket specialiseringsområde ett brottmål som är särskilt krävande ur ett riksomfattande perspektiv tillhör i sista hand avgörs på basis av vilket rättsligt intresse som äventyrats av brottet, inte enbart på basis av brottsbeteckning eller kapitel i strafflagen.

Kapitlen i strafflagen som nämns i samband med specialiseringsområdena är enbart exempel, eftersom en gärning som uppfyller samma rekvisit till följd av konkreta gärningsförhållanden även kan tillhöra ett annat specialiseringsområde än det område där ifrågavarande kapitel nämns. Till exempel kan bestickning av tjänsteman i samband med offentlig upphandling tillhöra området näringsliv, men i samband med ansökan om asyl området säkerhet.

På motsvarande sätt kan det vara motiverat att låta en specialåklagare behandla även ett annat ärende än ett mål som gäller ett kriminaliserat brott som nämns i exempelförteckningen för ifrågavarande specialiseringsområde, om målet är särskilt krävande ur ett riksomfattande perspektiv och har samband med ett rättsligt intresse som avses i definitionen för specialiseringsområdet.

Specialåklagare som tillhör ett visst specialiseringsområde utvecklar sitt kunnande särskilt på de kompetensområden som ingår i det aktuella specialiseringsområdet och som överenskommit med specialåklagaren (t.ex. miljöbrott, narkotikabrott, sexualbrott, gäldenärsbrott osv.). Beroende på kompetensområdets omfattning och kravnivå kan utvecklandet av en specialåklagarens kompetens fokuseras till exempel på 2–4 kompetensområden.

De preciserade definitionerna för olika specialiseringsområden är följande:

- Brott som inriktas på näringslivet: Brottslighet som i första hand inkränktar på laglig ekonomisk verksamhet. Typiska ekonomiska brott som tillhör detta område är särskilt krävande fall av straffbara gärningar varom föreskrivs till exempel i 29, 30, 32, 39 och 51 kapitlen i strafflagen.
- Brott som inriktas på personer: Brottslighet som i första hand inkränktar på en mänsklig individs (fysisk persons) personliga rättsskydd. Typiska brott där särskilt krävande fall kan tillhöra detta område är straffbara gärningar varom föreskrivs till exempel i 11, 14, 20, 21 och 25 kapitlen i strafflagen.

Beslut

14.12.2017

Dnr 022/34/16

– Brott som äventyrar säkerheten: Brottslighet som i första hand inriktas på allmänna, samhällseliga rättsliga intressen, såsom allmän ordning och säkerhet, miljö, säkerhet i arbetet, datakommunikation, tillbörligheten av myndigheternas verksamhet, juridiska personers ställning osv. Typiska brott där särskilt krävande fall kan tillhöra detta område är straffbara gärningar varom föreskrivs till exempel i 17, 34, 38, 40, 44, 47, 48 och 50 kapitlen i strafflagen.

4. Specialåklagarnas ställning i åklagarväsendets organisation samt styrning av specialåklagarsystemets verksamhet

- Specialåklagaren ingår i personalen för det åklagardistrikt där han eller hon är placerad.
- Specialåklagarens verksamhetsområde är hela riket, där specialåklagarens tjänster tillhandahålls på lika villkor oberoende av specialåklagarnas placeringsdistrikt.
- Specialåklagarens närmaste chef är placeringsdistriktets ledande regionala åklagare eller biträdande chef i enlighet med de arrangemang som gäller för ledningen av distriktet och arbetsfördelningen mellan cheferna.
- Ledande distriktsåklagaren ansvarar för ordnandet av verksamheten för de specialåklagare som placerats inom distriktet i enlighet med de mål som anges i punkt 1.
- Styrningen av specialåklagarsystemets verksamhet och säkerställandet av verksamhetsförutsättningarna handhas av rikspolisstyrelsen / biträdande rikspolisstyrelsen biträdd av ledningsgruppen för åklagarväsendet.
- Ärenden som gäller specialåklagarsystemets verksamhet behandlas vid Rikspolisstyrelsens byrå i första hand av de statsåklagare som ansvarar för specialiseringsområdena, och besluten fattas enligt den ärendefördelning som fastställts i arbetsordningen.

5. Anvisande av arbetsuppgifter till specialåklagare samt operativ styrning av specialåklagarnas verksamhet

Eftersom specialåklagaren har en riksomfattande uppgift, inriktas varje specialåklagares arbetsinsats i åtalsärenden på de mål som är mest krävande ur ett riksomfattande perspektiv och som förutsätter deras specialistkompetens, oavsett specialåklagarens placeringsdistrikt.

Specialåklagarna deltar i behandlingen av de mest krävande åtalsärendena inom sina specialiseringsområden på ett ändamålsenligt sätt utgående från ärendets karaktär enligt följande:

- Specialåklagaren kan ta hand om åklagaruppgifterna i målet ensam som ansvarig åklagare i målet.
- Specialåklagaren kan delta i att sköta åklagaruppgifterna i målet som ledare av åklagarpar eller -grupp eller i egenskap av annan medlem enligt den uppgiftsfördelning som förordnats för gruppen eller paret.
- Specialåklagaren kan, utan att delta i behandlingen av målet som

Beslut

14.12.2017

Dnr 022/34/16

åklagare, ge informellt expertstöd till de åklagare som har hand om åklagaruppgifterna.

Anvisandet av arbetsuppgifter som gäller behandling av åtalsärenden till specialåklagarna är en riksomfattande uppgift som handhas av specialåklagarnas lokala chefer inom deras placeringsdistrikt.

Cheferna som har hand om arbetsfördelningen inom de olika åklagardistriktet ansvarar genom ömsesidigt samarbete och vid behov med stöd av Riksåklagarens byrå för att specialåklagarnas arbetsinsats i åtalsärenden används för behandling av de mål som är mest krävande ur ett riksomfattande perspektiv inom deras respektive specialiseringsområden enligt ovannämnda alternativ. Även när uppgifter som gäller åtalsärenden fördelas mellan specialåklagare bör man se till, att de mål som ställts för specialåklagarsystemet ovan i punkt 1 uppfylls.

Anvisandet av en arbetsuppgift som gäller behandling av ett åtalsärende till en specialåklagare anmäls till Riksåklagarens byrå enligt den allmänna anvisningen om de lokala åklagarmyndigheternas anmälningsskyldighet RÅ:2014:1. Ärenden som anvisas till specialåklagare är vanligen ärenden som avses i punkterna 1–3 i den allmänna anvisningen, vartill anmälan ska göras för uppföljning av specialåklagarsystemets verksamhet även enligt punkt 6 i anvisningen.

Anmälningar behandlas vid Riksåklagarens byrå i första hand av de statsåklagare som ansvarar för specialiseringsområdena. Avgöranden som hör till riksåklagaren och som gäller fördelning av arbetsuppgifter mellan specialåklagarna och operativ styrning, såsom förordnanden av åklagarpar och åklagargrupper som överskrider distriktgränserna, fattas vid Riksåklagarens byrå enligt den ärendefördelning som fastställts i arbetsordningen.

Åklagarnas administrativa uppgifter som gäller hela åklagarväsendet, såsom uppgifter i samband med riksomfattande utbildning, lagberedning samt nationellt och internationellt samarbete med intressentgrupper förordnas av Riksåklagarens byrå. Även dessa uppgifter fördelas mellan specialåklagarna via deras lokala chefer.

Specialåklagarnas arbetssituation uppföljs inom deras placeringsdistrikt av deras ordinarie chefer och vid Riksåklagarens byrå av de statsåklagare som ansvarar för specialiseringsområdena.

6. Kompetensledning av specialåklagare

Kompetensledningen av specialåklagare omfattar de förfaranden genom vilka specialåklagarnas och specialåklagarsystemets kompetens systematiskt och långsiktigt utvecklas och genom vilka kompetensen vidarebefordras till de övriga åklagarna.

Riksåklagarens byrå ansvarar för kompetensledningen av specialåklagare och för den riksomfattande uppföljningen. Frågor som gäller specialåklagarnas kompetensledning behandlas där i samarbete mellan utbildningschefen och de statsåklagare som

Beslut

14.12.2017

Dnr 022/34/16

ansvarar för specialiseringsområdena i enlighet med deras uppgiftsbeskrivningar. Avgöranden som gäller kompetensledning fattas av Riksåklagarens byrå enligt den ärendefördelning som bestäms i arbetsordningen.

Vid tillsättande av specialåklagartjänster kan kompetensen inom ett visst delområde av specialiseringsområdet betonas (till exempel narkotikabrott för specialåklagaren inom området säkerhet osv.). Kompetensområden som utgör specialåklagarens insatsområden samt utvecklingen av hans eller hennes kunskaper på dessa områden behandlas i utvecklingssamtal mellan specialåklagaren och hans eller hennes chef.

Samarbete och koordinering mellan specialåklagargrupper i specialåklagarnas kompetensutveckling är en väsentlig del av kompetensledningen.

De statsåklagare som ansvarar för specialiseringsområdena följer upp specialåklagarnas verksamhet inom sina ansvarsområden, rapporterar om frågor som gäller utvecklingen av deras rättsliga kompetens och verksamhetsförutsättningar samt sköter tillsammans med specialåklagarna inom sina ansvarsområden planeringen av utbildningsinnehållet för kompetensutvecklingen.

Utbildningschefen har hand om de pedagogiska arrangemangen och metoderna för specialåklagarnas kompetensutveckling.

Planer och beslut som gäller specialåklagarnas kompetensutveckling verkställs av specialåklagarnas chefer i distrikten och vid Riksåklagarens byrå som en del av det normala chefsarbetet.

7. Upprätthållande av och rapportering om specialåklagarsystemet i hela landet

Riksomfattande frågor som gäller specialåklagarna och specialåklagarsystemet avgörs vid Riksåklagarens byrå enligt den ärendefördelning som fastställts i arbetsordningen.

Statsåklagarna som ansvarar för specialiseringsområdena samlar in och bearbetar den information som förutsätts av den riksomfattande lägesbilden och uppföljningen av fenomenen tillsammans med ansvarsområdets specialåklagare och åklagardistriktet.

De ledande distriktsåklagarna, statsåklagarna som ansvarar för specialiseringsområdena och utbildningschefen lämnar regelbundet rapporter om specialåklagarsystemets verksamhet separat för varje specialiseringsområde till åklagarväsendets ledningsgrupp och vid behov enligt ärendets natur till vederbörande chefer.

Riksåklagare

Raija Toiviainen

Biträdande riksåklagare

Jukka Rappe